

Concept Integrale Visie per wijk op groen in de openbare ruimte (Groenvisie)

Ambitiedocument

Versie 03-10-2019

RIDDERKERK

Inhoudsopgave

1.1. Aanleiding	3
1.2. Doel	3
1.3. Kader	4
1.4. Participatie-traject	5
1.5. Wat is het eindproduct?	6
1.5.1. Strategisch	6
1.5.2 Inhoudelijk	6
1.5.3. Producten raad	7
2.1. Visie: Identiteit en groen	8
Ontwikkelingen	8
Ambitie	8
2.2. Visie: Biodiversiteit en groen	10
Ontwikkelingen	10
Variatie in de gemeente	10
Ambitie	11
2.3. Visie: Gezondheid en groen	12
Ontwikkelingen / trends	12
Ambitie	14
2.4. Visie: klimaat en groen	15
Ontwikkelingen / trends	15
Groen	16
Ambitie	17
2.5. Visie: energietransitie en groen	18
Warmtenet	18
Zonnepanelen	19
Ambitie	20
2.6. Visie: economie en groen	21
Ontwikkelingen / trends	21
Waardebepaling	21
Ambitie	22
2.7. Doorvertalen	23
2.8. Doorkijk vervolg	23

1.1. Aanleiding

De gemeente wil het groene karakter van Ridderkerk in stand houden en waar mogelijk het groen verbeteren en / of uitbreiden. Meer en beter groen zorgt ervoor dat we ook in de toekomst in een gezonde en prettige omgeving kunnen leven. Maar een schaarse openbare ruimte en de nadelige gevolgen van klimaatverandering dwingen ons om duidelijke keuzes te maken voor de toekomst. We moeten kiezen tussen ruimte voor groen, fietsers, parkeren, wateropvang en dingen die onder de grond zitten, zoals riool, kabels en leidingen.

Naast de visie maakt de gemeente ook een uitvoeringsplan. Daarin staat beschreven wanneer de gemeente in welke gebieden aan de slag gaat en wat dit kost. Het openbaar groen wordt niet begrenst door een wijkgrens maar heeft veelal een wijk overstijgende structuur vandaar dat gesproken wordt over (deel)gebieden.

De gemeenteraad heeft de Startnotitie Integrale Visie per wijk op groen in de openbare ruimte (2020-2024) in haar vergadering van 11 april 2019 vastgesteld.

1.2. Doel

Onze gemeente is een groene gemeente. Het aandeel en de kwaliteit van het groen verschilt per wijk. Elk gebied, elke wijk heeft op het gebied van groen knelpunten maar zeker ook kansen om bij te dragen aan een hoogwaardige gezonde en veerkrachtige leefomgeving, die klaar is voor de toekomst.

In de Integrale Visie per wijk op groen in de openbare ruimte (Groenvisie) geven we aan welke waarde we aan het openbaar groen geven in de openbare ruimte. We willen bestaand groen in stand houden en daar waar mogelijk kwalitatief verbeteren en uitbreiden in en rond de woonwijken en bedrijventerreinen. We maken werk van groene verbindingen zowel op grote schaal (langs rijkswegen en rivieren) als op lokaal niveau in de wijken (groene aders).

Daar waar mogelijk wordt groen gecombineerd met de opgaven vanuit duurzaamheid en klimaat. Het groen zal daarbij als maatregel ingezet worden om een bijdrage te leveren aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en luchtkwaliteit.

Dit ambitiedocument is het eerste deel van de Groenvisie. We benoemen de ambities voor groen en daarmee de 'houding' die we met elkaar afspreken voor de omgang met groen voor de lange termijn.

1.3. Kader

De Omgevingsvisie Ridderkerk is de aanleiding voor het opstellen van de Groenvisie. De omgevingsvisie gaat uit van vijf opgaven die deels thematisch en deels gebiedsgericht zijn.

- Duurzame gemeente
- Gezondheid en Leefbaarheid
- Sterke wijken, goed verbonden
- Groen-blauwe Oase
- Kloppend Hart

Daarnaast zijn er voor meerdere opgaven van de omgevingsvisie maar ook vanuit meerdere thema's reeds beleidsdocumenten opgesteld of worden deze parallel ontwikkeld (o.a. cultuurhistorie, luchtkwaliteit). Dit zien wij als vertrekpunt en kader voor deze visie.

In de Groenvisie werken we met de thema's die een directe relatie hebben met groen: identiteit, gezondheid (welzijn en leefkwaliteit), biodiversiteit, klimaat, energietransitie en economie.

Thema's	Identiteit	Gezondheid	Biodiversiteit	Klimaat	Energietransitie	Economie
Gemeentelijke beleid						
Omgevingsvisie	●	●	●	●	●	●
Groene Kaart	●					
Bewegend verbinden		●				
Actieplan luchtkwaliteit		●		●		
Mobiliteitsplan	●	●			●	●
CHW kaart	●					
Visie landschapstafel	●	●	●			
Wet- en regelgeving						
Algemene zorgplicht bomen	●		●			
Wet natuurbescherming			●			
WABO	●					●
Omgevingswet	●	●	●	●	●	●
Bestemmingsplan	●	●	●		●	●

Uitgangspunten vanuit beleid en visies

- CO2-neutraal in 2050. 40% minder CO2 uitstoot in 2030 (Omgevingsvisie)
- Gezondheid en leefbaarheid vergroten door aanzetten tot gezond gedrag. De openbare ruimte speelt hierin een cruciale rol (Omgevingsvisie)
- Robuuster groen (in het kader van teruglopend beheer) en groen met een natuurlijke weerstand tegen ziektes. (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Versterken van het cultuurhistorisch raamwerk (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Zoeken naar inventieve oplossingen voor behoud en versterken van wijkgroen (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)

- Aandacht voor het bufferen en infiltreren van water in de openbare ruimte (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Het vergroten en kwalitatief verbeteren van de natuurgebieden op IJsselmonde om zo te komen tot herstel van de biodiversiteit. (Toekomstvisie Groen en Recreatie IJsselmonde, Landschapstafel, 2019)
- Meer ruimte voor groen, meer ruimte voor ontmoeten en minder openbare ruimte die alleen maar toegankelijk is voor de auto. (Mobiliteitsplan)
- Inrichten van de openbare ruimte zodat mensen verleid worden om meer te bewegen. (Bewegend Verbinden, 2017)
- De groenplekken in de wijk/ in de gemeente inzetten als verbindend groen (Bewegend verbinden 2017).

Voor lopende trajecten gebiedsontwikkeling en herontwikkeling (die nog in schetsfase zijn) en toekomstige trajecten formuleren we in de Groenvisie gebiedsgericht uitgangspunten voor de groencompensatie, inrichting van de openbare ruimte en kwaliteit van het groen.

1.4. Participatie-traject

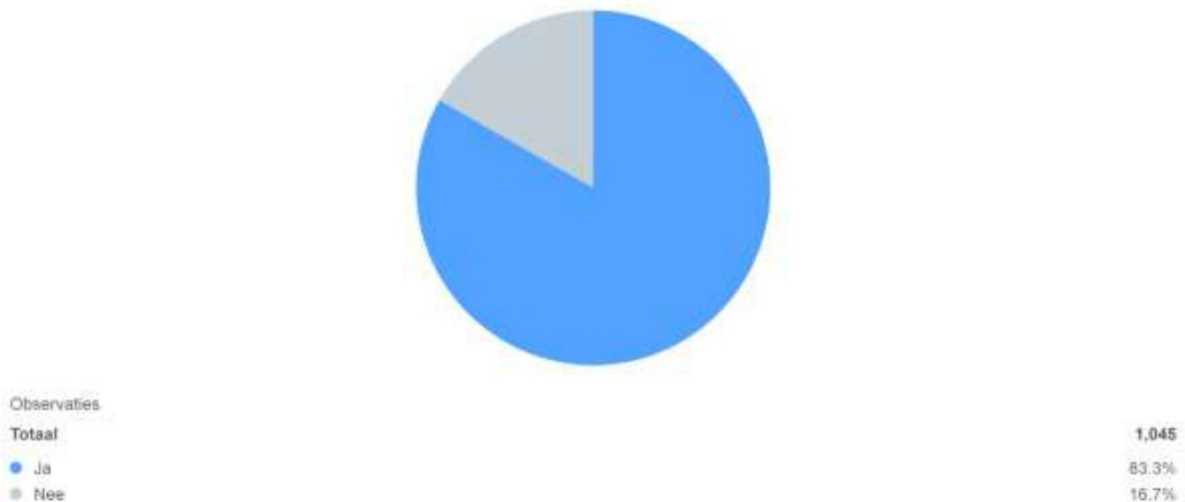
We hebben op verschillende manieren bewoners en ondernemers betrokken bij de inventarisatie en mee laten denken over ambities en uitgangspunten voor het groen; 3 wijkbijeenkomsten (95 bewoners), overleg met het beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid en een enquête onder bewoners (>1400 inzendingen) en ondernemers.

We hadden verwacht een Klankbordgroep te kunnen formeren. Voor deelname aan de Klankbordgroep was helaas bij de verschillende bekende platforms (Natuurvereniging, werkgroep Lucht en Geluid, 3VO Biotoop) en wijk overleggen geen animo.

De uitkomsten van het participatie wordt als bijlagen aan de definitieve visie toegevoegd. In grote lijnen is de inbreng als volgt:

- Zeer veel reacties over het onderhoud van het groen. Niet het soort groen is hier de doorn in het oog maar gebrek aandacht voor de verzorging er van
- Veel vraag om planten/ bomen die goed zijn voor insecten/ dieren (biodiversiteit)
- Veel vraag om gevarieerd kleurrijk groen
- Minder verstening in de gemeente
- Groen afstemmen op de locatie met name de bomen.
- Planten/bomen afstemmen op waar de gewenste dieren/ insecten behoefte aan hebben.
- Planten/ bomen die geen allergie veroorzaken, overlast geven en ziektes hebben.
- Verschillende bomen met verschillende leeftijden.
- Voorkom kleine vakjes met één struik
- Verbinden van groengebieden
- Openbaar groen met natuurlijke uitstraling, het hoeft niet overal strak gesnoeid/ gemaaid te zijn.

Ziet u mogelijkheden om groen in de openbare ruimte in en om uw wijk te verbeteren?

83% van de geënquêteerden denkt dat het beter kan met groen en het merendeel geeft aan hoe

1.5. Wat is het eindproduct?

1.5.1. Strategisch

De Groenvisie is een raamwerk van uitgangspunten waarmee de gemeente de kwaliteit en de kwantiteit van haar groen borgt.

Deze borging vindt plaats door middel van uitgangspunten die zijn geformuleerd voor verschillende groene deelgebieden binnen de gemeente.

De visie beschrijft hiermee niet een vastgesteld toekomstbeeld maar moet worden gezien als een 'houding' ten aanzien van groen. De gemeente Ridderkerk maakt zich sterk voor een leefbaar Ridderkerk waar haar bewoners gelukkig en gezond zijn. Groen speelt hierin een belangrijke rol.

Deze houding zal uiteindelijk moeten leiden tot een Ridderkerkse 'mindset' over groen; wij doen dit binnen Ridderkerk zo, omdat ...

Het slagen van de visie gaat niet alleen om het opschrijven ervan maar om het zorgdragen voor deze mindset. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor communicatie (intern en extern).

1.5.2 Inhoudelijk

De visie omschrijft op de eerste plaats de Ridderkerkse lange termijn ambitie ten aanzien van groen (verwoord in dit ambitiedocument). Dit doen we op basis van een zestal thema's: identiteit, gezondheid (welzijn en leefkwaliteit), biodiversiteit, klimaat, energietransitie en economie.

Elke thema vertegenwoordigt de ambitie **met** en **voor** groen.

Belangrijk hierbij is ons te realiseren dat de thema's aan verandering onderhevig zijn. Een thema als hitte is relatief nieuw; wat staat ons te wachten, in hoeverre heeft hitte invloed op groen? We zullen dus moeten blijven monitoren op de ontwikkelingen van uit de thema's om scherp te blijven op het realiseren van de ambitie.

De verschillende ambities vanuit de thema's krijgen uiteindelijk hun fysieke weerslag in een aantal deelgebieden. We formuleren uitgangspunten voor de inrichting van o.a. wijken en groenstructuren.

Vanuit deze deelgebieden worden vervolgens concrete projecten benoemd waar we op korte termijn mee kunnen beginnen.

1.5.3. Producten raad

- Vastgestelde ambities voor groen (visie)
- Uitvoeringsplan/Pilots

2.1. Visie: Identiteit en groen

Ridderkerk ontleent zijn identiteit aan ligging in het unieke deltalandschap van het eiland IJsselmonde.

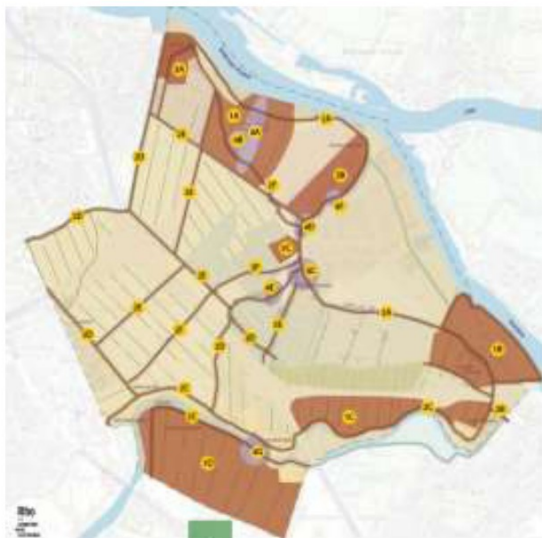
De kenmerken van dit Deltalandschap komen terug in zowel de grootschalige groengebieden rondom Ridderkerk als in de karakteristiek van linten, dijken en lanen in de gemeente zelf.

Stedelijke druk heeft er in de afgelopen decennia voor gezorgd dat de herkenbaarheid en beleefbaarheid van dit landschap is verminderd. Niet voor niets is er vanuit de landschapstafel Groen IJsselmonde sterk ingezet om het Deltalandschap van IJsselmonde robuuster en weer beter herkenbaar te maken.

Vanuit het uitvoeringsprogramma zijn al diverse projecten uitgevoerd (of in planning) waarbij hieraan invulling wordt gegeven.

Ridderkerk is onderdeel van een prachtig landschap met een rijke historie en een rijke variatie aan groen. Dit groen is op elk schaalniveau beleefbaar en bereikbaar en bepaald in belangrijke mate de identiteit van de gemeente.

Een sterke identiteit vraagt om sterke uitspraken over groen.

Ontwikkelingen

De stedelijke druk in IJsselmonde zal altijd hoog blijven. Woningbouwprojecten, herinrichting van gebieden maar ook nieuwe ruimtevragen zoals zonneparken vragen om een sterke landschappelijke en groene structuur op elk schaalniveau; van gemeente tot wijk tot straat.

Groen biedt daarbij kansen om een positieve impuls te geven aan een gewenste ontwikkeling.

Erfgoed als belangrijke drager van de Ridderkerkse identiteit

Ambitie

We willen zorgen dat groen altijd een volwaardige component wordt van een ruimtelijke ontwikkeling. De kwaliteit van het groen moet zijn vastgelegd zodat voorkomen wordt dat groen achteraf wordt ingepast of moet wijken voor ontwikkelingen.

Groen zien we hierbij niet als een gegeven. Groen is ook een ontwikkeling.

Naast het vastleggen van huidige waarden (Groene kaart 2018 en Erfgoedbeleid Ridderkerk) is het van belang duidelijk in beeld te hebben wat de identiteit is van het groen en welke doelen daarbij moeten worden vastgelegd.

Ridderkerk: de groenste gemeente van IJsselmonde

We zien onze omgeving als hoogwaardig recreatie- en productielandschap.

We zien onze hoofdgroenstructuur als onze vogel- en vlindertuinen.

We zien het groen in onze wijken als ons arboretum.

Ambitie - Ridderkerk: de groenste gemeente van IJsselmonde

2.2. Visie: Biodiversiteit en groen

Biodiversiteit vertegenwoordigt een enorme economische waarde. Wat we eten is direct of indirect te herleiden naar biodiversiteit. We gebruiken biologische bronnen als bouw materiaal, grondstof voor medicijnen en als grondstof voor technologische innovatie. Onze mooiste recreatieve ervaringen zijn vaak te herleiden naar de rijkheid van een plek. Hoe groter de biodiversiteit hoe kleiner de kans op het ontstaan van ziektes (bij mens, dier en plant) en hoe groter de aanpasbaarheid aan klimaatverandering.

Maar ook indirect is biodiversiteit van belang. Mensen voelen zich beter in een groene omgeving. Een rijke omgeving zorgt voor ontspanning en 'je thuis voelen'. Een groen uitzicht heeft bewezen effect op het genezingsproces van zieken.

Ontwikkelingen

Ridderkerk is een groene gemeente. Met meer dan één boom en 100 m² openbaar groen per inwoner zit Ridderkerk ver boven het landelijk gemiddelde en boven wat als norm wordt gezien in de Nota ruimte. Tegelijkertijd staat het groen in Ridderkerk meer dan gemiddeld onder druk. Van de 18.000 bomen in beheer bij de gemeente is meer dan 25% er slecht aan toe. Bezuinigingen in beheer in combinatie met versnippering hebben geleid tot een afname aan soortenrijkdom aan planten en daarmee een afname aan leefgebied voor dieren. Vooral in de wijken is dit merkbaar. Hier is het groen het meest kwetsbaar. De grote groengebieden zijn het grote goed voor Ridderkerk. Het hoge gemiddelde aan m² groen is hierop terug te voeren. Hier liggen nieuwe ontwikkelingen (transitie, nieuwbouw) echter op de loer.

Variatie in de gemeente

De biodiversiteit in de gemeente is enorm gebaat bij variatie aan groen en variatie aan leefomstandigheden. Tegelijkertijd draagt variatie aan groen in grote mate bij aan de leefkwaliteit van de bewoners. Het gaat hierbij om zowel variatie in soorten als variatie in leefgebieden.

Maar niet al het groen of elke ingreep heeft een zelfde effect. Het is belangrijk vooraf helder te bepalen wat het doel is van het vergroten van de biodiversiteit. Bepaal vooraf doelsoort en habitatype.

De grootste winst valt te behalen door het toepassen van gevarieerde beplanting, het optimaliseren van de inrichting van groenvlakken in de gemeente en het vergroten van de biomassa aan bomen.

Uitgangspunt moet zijn dat je **met** de natuur werkt en niet er tegen; van mitigeren en compenseren naar creëren.

Ambitie

De gemeente Ridderkerk wil sturen op een grotere variatie aan samenhangende natuur in de gemeente die bijdraagt aan een beter leefklimaat en daarmee een grotere waarde van de gemeente:

Het vergroten van de biodiversiteit wordt uitgangspunt bij elke ruimtelijke ontwikkeling.

We zetten in op het beter beleefbaar maken van biodiversiteit in de gemeente.

We zorgen er voor dat biodiversiteit meer gaat bijdragen aan een gezond Ridderkerk.

We gaan het belang van biodiversiteit uitdragen bij scholen, bewoners en ondernemers.

Inzetten op het beleefbaar maken van biodiversiteit

2.3. Visie: Gezondheid en groen

Groen is goed voor ons. Even een frisse neus halen is voor niemand vreemd. Alleen al het kijken naar de kleur 'groen' heeft een ontspannend en stress reducerend effect. Wetenschappelijke onderzoeken tonen de directe relatie aan tussen de hoeveelheid groen in een buurt en het voorkomen van gezondheidsklachten, angsten en depressies.

Een groene omgeving maakt ons simpelweg gelukkiger en gezonder.

Voor het toepassen van groen is geen norm. De Nota Ruimte (2006) spreekt van 75m² groen per woning. In Ridderkerk wordt deze norm gehaald. Deze norm zegt echter niets over de kwaliteit van het groen.

Onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (How urban green spaces relate to health and well-being, , 2015) toont aan dat juist de bruikbaarheid en toegankelijkheid van het groen van groot belang is voor de gezondheid en het welzijn van een gemeenschap omdat hiermee een reden ontstaat om naar buiten te gaan en verbinding aan te gaan met je woonomgeving.

Ontwikkelingen / trends

Groen kan op twee manieren worden toegepast om de gezondheid van de bewoners van Ridderkerk te verbeteren; het beschermen van de gezondheid en het stimuleren van gezond gedrag.

Voor het beschermen van gezondheid is het van belang dat groen een positieve bijdrage blijft leveren aan de luchtkwaliteit. Met name op het gebied van stikstof dioxide (NO₂) spelen zowel kwaliteit (grootte van bomen) als kwantiteit (aantal bomen, oppervlakte aan groen) een belangrijke rol. Daarbij wordt de beleving van een 'slechte lucht' versterkt door toenemende hitte door klimaatverandering. Groen kan hierin een dubbelrol vervullen; filteren van lucht en verkoelen van de omgeving. Ook voor verkoeling is groot groen (bomen die volledig kunnen uitgroeien) maar ook goed geplaatst groen essentieel.

Het stimuleren van gezond gedrag wordt echter steeds belangrijker. We bewegen met elkaar steeds minder. In Ridderkerk voldoet maar 41% van de bewoners aan de beweegrichtlijnen van de GGD. Vooral ouderen bewegen te weinig.

Inherent hieraan is de toename van overgewicht. Sinds 1990 is het aantal Nederlandse volwassenen met matig of ernstig overgewicht gestegen van 1 op 3 naar 1 op 2. Bij kinderen is dit percentage gelijk gebleven (ca. 12%).

Vanuit het Speelbeleid Ridderkerk wordt ingezet op een percentage van 3% van het oppervlak openbare ruimte voor speelvoorzieningen. Voor andere doelgroepen bestaat deze normering niet, terwijl gebruik en beleving van het groen voor een ieder belangrijk is. Met name voor ouderen.

Ridderkerk heeft vergeleken met het landelijk gemiddelde een relatief groot percentage aan ouderen (24.1%). In 2030 is dit percentage 27,2%. In 2040 zal 28,3% van de bevolking 65 jaar of ouder zijn (CBS).

Er zal in de openbare ruimte meer rekening gehouden moeten worden gehouden met de mobiliteitseisen en -wensen van ouderen. In het kader van gezondheid en leefbaarheid betekent dit dat de inrichting van de openbare ruimte zodanig moet zijn dat ook deze doelgroep het groen kan blijven gebruiken en bereiken.

Voldoen aan Beweegrichtlijnen 2016

Per gemeente, volwassenen van 19 jaar en ouder

Percentage

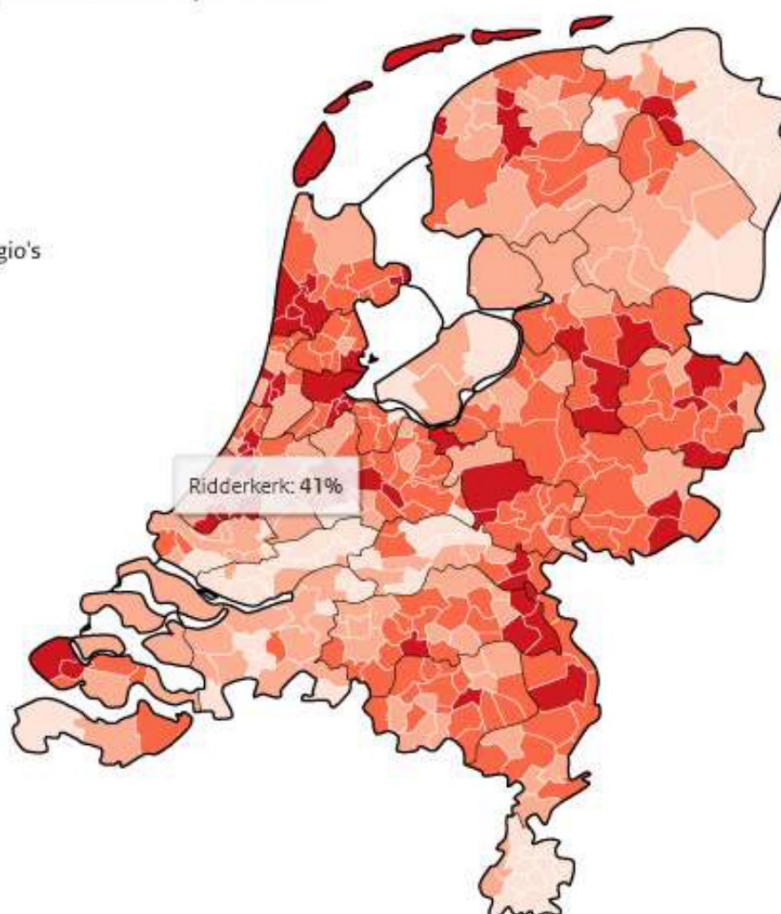
36 - 46

46 - 51

51 - 56

56 - 67

— GGD-regio's

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2016 GGD'en, CBS en RIVM

Ambitie

De gemeente Ridderkerk wil inzetten op goed toegankelijk en bruikbaar groen voor haar bewoners.

We zetten in op een toename van biomassa, zodat de luchtkwaliteit verbetert.

We maken groen toegankelijker en bruikbaarder voor iedereen. Dit betekent onder meer voldoende groene speelplekken voor de jeugd en meer gebruiksgroen (eetbaar groen, groen voor vogels), verkoelend groen voor ouderen in de buurt en goed toegankelijke en verbonden recreatiegebieden (uitjes en ommetjes).

We gaan het belang van bruikbaar groen uitdragen bij scholen, bewoners en ondernemers.

In het kader van het stimuleren van gezond gedrag wil de gemeente inzetten op meer eetbaar groen in de openbare ruimte. Dit zorgt voor verbinding met de natuur, een extra reden om naar buiten te gaan en gezonder eten.

Inzetten op meer biomassa en multifunctioneel groen

2.4. Visie: klimaat en groen

Volgens de klimaatclassificatie van Köppen hebben we in Nederland een gematigd zeeklimaat. Een gematigd zeeklimaat houdt in dat er sprake is van relatief milde winters en milde zomers waarbij er gedurende het hele jaar neerslag valt. Het klimaat in Nederland wordt, vanwege de overwegend zuidwestelijke windrichting, bepaald door de Noordzee.

Ondanks dat wij in Nederland denken dat het vaak regent, valt er maar 7% van de tijd neerslag. Totaal zo'n 700-800 mm per jaar.

Ontwikkelingen / trends

Door de opwarming van de aarde verandert het klimaat in Nederland. We krijgen te maken met zachtere winters en warmere zomers. De neerslag neemt toe maar niet heel veel. Vooral verandert de verdeling van de neerslag. Het wordt natter in het voorjaar, najaar en de winter. De zomers worden juist droger en heter. Daarbij zijn buien extremer en is er meer kans op stormen.

Effecten zijn onder meer:

- Veranderende natuur. Soorten uit warmere gebieden voelen zich steeds meer thuis in Nederland
- Afname biodiversiteit: soorten die zich niet kunnen aanpassen verdwijnen
- Meer water in de openbare ruimte. Extreme buien zorgen er voor dat het water niet snel genoeg weg kan en mogelijk schade veroorzaakt.
- Gezondheidsklachten. Periodes van hitte hebben direct effect op het welbehagen en soms ook op de gezondheid. Hitte versterkt het effect van smog op de luchtwegen.
- Verdroging. De zomers kennen langere periodes van droogte waardoor veel planten en bomen dood gaan. Bewoners gebruiken meer kostbaar drinkwater om de tuinen te sproeien.

Het exacte verloop van de klimaatverandering is niet te voorspellen. Wel gaat het nu sneller dan we gewend zijn. Door de fysieke leefomgeving klimaatbestendig in te richten kan de kans op schade worden verkleind.

In het Nationaal Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie hebben het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen de gezamenlijk de volgende ambitie vastgelegd:

- 2020: Waterrobuust en klimaatbestendig *handelen*
- 2050: Waterrobuust en klimaatbestendig *zijn*

Uit de Klimaatstresstest Light die is uitgevoerd door de gemeente Ridderkerk is gebleken dat op dit moment een aanzienlijk deel van Ridderkerk als risicogebied aangemerkt kan worden voor zowel wateroverlast als hittestress.

Hittestress is een bedreiging voor de gezondheid van de inwoners en geeft de gemeente reden om vanuit haar zorgplicht te zoeken naar het verlagen van risico's.

[hittestress in Ridderkerk – hoe roder de kleur hoe groter de kans dat hittestress optreedt]

Groen

Klimaatverandering heeft een direct effect op groen en tegelijkertijd kan groen bijdragen aan een goede adaptatie. Dat lijkt een contradictio in terminus maar is het niet.

Het huidige bomenbestand is niet bewust gekozen op basis van adaptiviteit. Dat zal moeten veranderen. We zullen op de eerste plaats moeten zorgen dat groen bestand is tegen extremere weersinvloeden. Dat betekent dat we soorten moeten kiezen die een tijdje natte voeten kunnen houden en tegelijkertijd bestand zijn tegen langere perioden van hitte. Het groen moet eerst zelf adaptief zijn.

Daarnaast zullen we groene gebieden zo moeten inrichten dat deze de leefomgeving adaptief maken.

- Een goede opvang van water zorgt voor minder natte voeten.
  - o Door toepassen van wadi's in de openbare ruimte
  - o Door het oppervlakkig afvoeren van regenwater wat op daken valt
- Kwalitatief (lees: robuust en toekomstbestendig) groen kan een bijdrage leveren aan de opvang van water en verkoeling van de stedelijke omgeving.
- Oppervlakte water lokaal infiltreren door het doorlatend maken van verharde openbare ruimte zorgt voor snel afvoeren van piekbuien en minder droogte in de zomer.

Ambitie

De gemeente Ridderkerk conformeert zich aan de ambitie van het Nationaal Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Een groene omgeving is essentieel voor het slagen van deze ambitie.

Klimaatbestendigheid wordt uitgangspunt bij elke ruimtelijke ontwikkeling, herinrichting of beheersmaatregel.

De soortkeuze van groen wordt bepaald op basis van robuustheid en toekomstbestendigheid.

Klimaatbestendigheid als uitgangspunt bij ontwikkeling en herinrichting

2.5. Visie: energietransitie en groen

De gemeente Ridderkerk streeft er naar om in 2050 geheel CO2 neutraal te zijn. Hiervoor werkt zij in de regio samen met 23 andere gemeentes in het Klimaatverbond. In 2021 moet de Transitievisie Warmte gereed zijn. Hierin staat aangegeven wat voor Ridderkerk de meest wenselijke manier is om uiteindelijk geheel aardgasvrij te kunnen zijn. Het college van B&W zet hierbij in op het op termijn realiseren van een grootschalig netwerk met restwarmte.

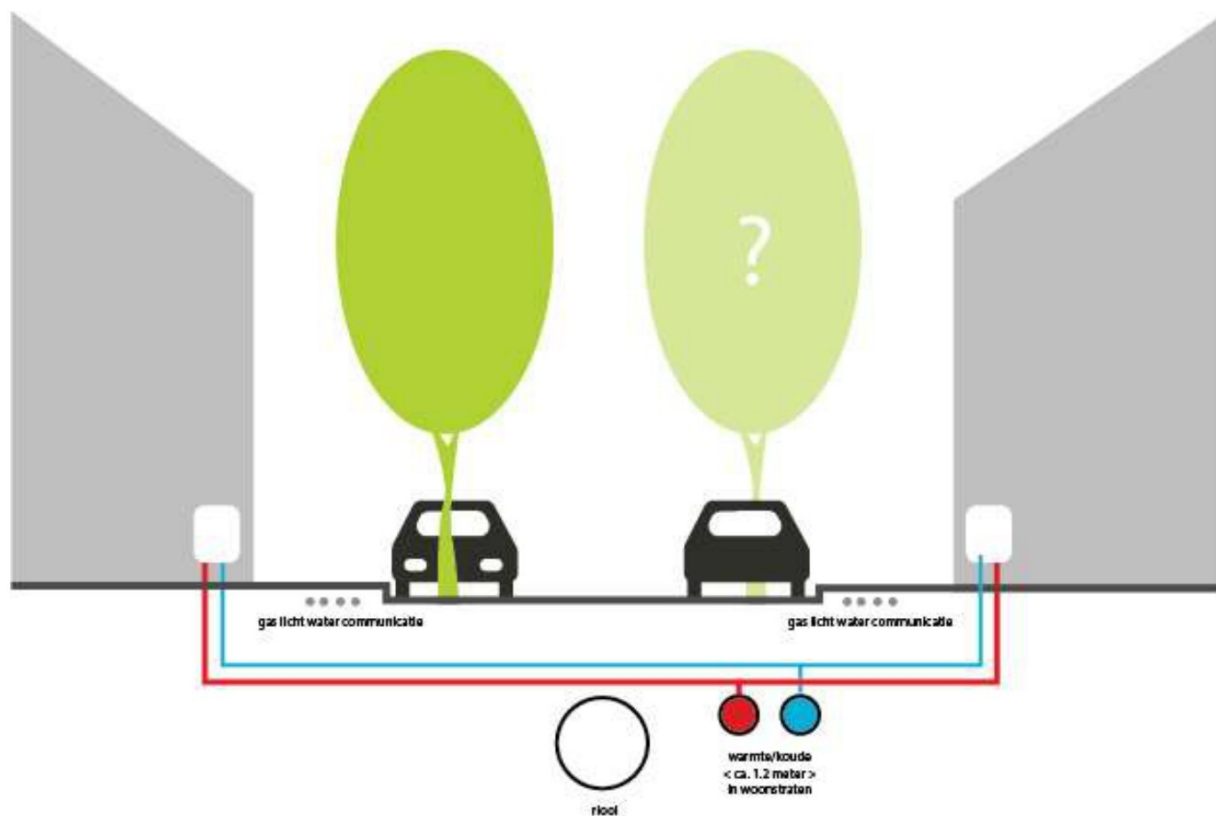
Voor duurzame energie zet het college verder in op zonnepanelen op daken.

Nadruk bij de energietransitie ligt op het behouden van de kwaliteit van de buitenruimte; geen windmolens in de groene randen en beperkte zonneweides.

Warmtenet

De aanleg van een warmtenet is van invloed op de ondergrond maar ook op de bovengrond. De oude gasleidingen zullen op termijn verdwijnen en nieuwe leidingen zullen moeten worden aangelegd.

Restwarmteleidingen zijn van een andere orde dan gasleidingen. In het straatprofiel moet rekening gehouden worden met een benodigde breedte van minimaal 1,2 meter onder de straat, ter voorkoming van beïnvloeding van waterleidingen en elektra.

Impact van een warmtenet op een woonstraat

Om de 150 tot 200 meter zijn in het warmtenet expansielussen nodig om de krimp en rek van de leidingen op te vangen. Hiervoor is een ruimte nodig van ca. 5x5 meter in de ondergrond.

Voor het inpassen van het hoofdwarmtenet zijn veel grotere ruimtes ondergronds nodig.

Voor elke warmtenet geldt dat er rekening moet worden gehouden met bomen en boomwortels. Er wordt meestal een boomvrije ruimte aangehouden van 2 meter uit de zijkant van de leiding voor kleine bomen en struiken en 3.5 m voor grote bomen.

De inpassing van deze nieuwe infrastructuur mag niet ten koste gaan van het groen. Sterker nog. De impact op het ondergrondse profiel is zo groot dat er kansen kunnen ontstaan om het beter te gaan doen en juist de ondergrondse ruimte, en daarbij de bovengrondse ruimte te optimaliseren

Zonnepanelen

Het opwekken van zonne-energie is enorm in opkomst. De gemeente Ridderkerk steunt de toepassing van zonnepanelen om de doelstellingen voor een klimaatneutrale gemeente in 2050 te kunnen halen. Toch zijn er niet alleen positieve kanten aan zonnepanelen. Daarom moeten we er bewust en zorgvuldig mee omgaan. Wordt alle energie die we opwekken straks wel gebruikt? Lopen we niet de kans dat we waardevolle groene gebieden verliezen door de realisatie van zonneparken? En hoe bepalen zonnepanelen straks de houding van de burger ten aanzien van groen en schaduw?

We willen het toepassen van zonnepanelen slim aanpakken en waar mogelijk combineren met andere functies. Zoeken naar meerwaarde en voorkomen van afname aan groen en groene kwaliteit moet het uitgangspunt zijn.

We zien hierbij vooral kansen bij het collectief toepassen van zonne-energie. Zo is er is binnen de gemeente een enorm oppervlak aan platte daken op bedrijventerreinen waar panelen kunnen worden geplaatst.

Ambitie

De gemeente Ridderkerk onderschrijft het belang van een duurzame gemeente en is hard op weg om de doelstellingen voor 2050 te realiseren. De energietransitie moet daarentegen plaatsvinden met afweging van alle belangen. Niet elke nieuwe vorm van energie is in elke straat geschikt. We willen zorgen dat energietransitie niet ten koste gaat van de leefbaarheid of identiteit van een plek.

Groen en bomen spelen hierin een cruciale rol.

We zien energietransitie als kans:

- om het openbaar groen in de gemeente te verbeteren.
- om functies slim te combineren (zoals energie en recreatie).
- om nieuwe ontwikkelingen te stimuleren.

Energietransitie mag niet ten koste gaan van ons groene kapitaal.

Energietransitie als kans

2.6. Visie: economie en groen

Groen is van grote waarde. Het belang is vanuit de diverse thema's reeds benoemd. Groen draagt bij aan gezondheid en welzijn. Maar groen heeft ook directe economische waarde.

Een groene woonomgeving heeft een directe invloed op de waarde van de woning. Groen draagt bij aan het vestigingsklimaat voor bedrijven. Groen in en om de werkvloer zorgt voor een hogere productiviteit. Een comfortabel en aantrekkelijk winkelcentrum zorgt voor hogere omzetten.

Ontwikkelingen / trends

Ridderkerk is onderdeel van een dynamische omgeving waar de kwaliteit van groen en landschap onder druk staan. Binnenstedelijke ontwikkelingen maar ook grote ontwikkelingen als de transitie van landbouwgebieden vragen om een goed afwegingskader.

Het is belangrijk dat groen en natuur als instrument worden meegenomen om uitbreiding of functieverandering voor elkaar te krijgen.

Het succes van een lokale economie is uiteindelijk afhankelijk van het welzijn van zijn gebruikers. In winkelcentra zijn dit vooral de consumenten. Maar ook onze woonomgeving wordt steeds meer een consumptieve ruimte. Door de toekomstige vergrijzing zal de ondernemer zich meer moeten richten op de behoeftes en consumptiepatronen van deze doelgroep.

Verwacht wordt dat zestigers en zeventigers van morgen meer gemeen hebben met het consumptiepatroon van de huidige vijftigers. Verschil is hierbij dat de behoefte aan service en aandacht sterk toeneemt naarmate men ouder wordt. Dit geldt ook voor de behoefte aan luxe, comfort en gemak. De inrichting van de openbare ruimte zal zich ook hierop moeten aanpassen.

Groen is hierbij een van de middelen. Het is belangrijk om als gemeente grip te houden op de ontwikkeling van onze schaarse ruimte. Juist om goed te kunnen sturen op toekomstige behoeftes.

De waarde van groen zit hem niet alleen in de betekenis voor bewoners maar ook in de flexibiliteit die het biedt bij ontwikkelingen. Het is de 'lucht' in de gemeente.

Waardebepaling

De grote waarde van groen vraagt ook om een waardebepaling. In Ridderkerk is de waarde van groen niet vastgelegd. Wel wordt de waarde gegarandeerd vanuit het bestemmingsplan (functie) en deels vanuit de Groene Kaart (bomen zijn kapvergunning plichtig en herplant plichtig).

We willen beter omgaan met de waarde van groen. Voor bomen is in dat kader een meetbare herplantwaarde wenselijk.

Voor de inrichting/herontwikkeling van groene gebieden kan dit met het toepassen van een kosten-batenanalyse van groen. Bijvoorbeeld door middel van TEEB (teebgemeente.nl).

Het kwantificeren van het groene kapitaal kan vervolgens als input dienen bij het bepalen van de ambities in een project middels bijv. BREAAAM.

Ambitie

De gemeente Ridderkerk heeft de ambitie om de groenste gemeente van Ridderkerk te worden.

Daar hoort ook de ambitie bij dat we gezamenlijk aan de slag gaan met vergroening én dat we daarmee onze woon- en werkomgeving waardevoller maken.

Deze waarde willen we inzichtelijk maken en koesteren.

Het vergroenen van winkelcentra en bedrijventerreinen stimuleren bij ondernemers om de aantrekkelijkheid en het comfort te verhogen.

We zetten in op het vergroenen van de openbare ruimte op industrieterreinen en winkelcentra.

De inclusieve waarde van groen wordt een belangrijk uitgangspunt bij (her)ontwikkeling van gebieden.

Groen geeft ons lucht en ruimte. We blijven zoveel mogelijk zelf eigenaar van ons groene kapitaal.

We willen de waarde van groen meetbaar maken en ons kapitaal beschermen

2.7. Doorvertalen

De ambities die de gemeente heeft voor haar groene kapitaal worden vanuit bovenstaande thema's integraal doorvertaald naar de verschillende groene deelgebieden; van groene kraag tot in de straat.

Voor elk van deze deelgebieden formuleren we in de Integrale Visie per wijk op Groen in de openbare ruimte uitgangspunten die leidend zijn bij de projecten die we gaan uitvoeren om deze ambities te realiseren.

2.8. Doorkijk vervolg

Met het Ambitiedocument Integrale Visie per wijk op groen in de openbare ruimte worden de ambities van de gemeente Ridderkerk voor groen voor de lange termijn benoemd en vastgelegd.

De volgende stap is het doorvertalen van de ambities naar concrete ingrepen voor het groen in Ridderkerk. Dit doen we op verschillende schalen (van de grote groengebieden tot en met de boom in de straat) en met verschillende ingrepen (van pilot tot visie).

Voor deze doorvertaling maken we zowel gebruik van de wensen die vanuit participatie zijn opgehaald als specifieke kennis vanuit de gemeentelijke afdelingen.

Ingrepen zijn oa:

Groen algemeen

We zetten in op een robuuster en gevarieerder bestand aan bomen en planten, dat beter bestand is tegen ziektes en klimaatverandering en bovendien bijdraagt aan een grotere biodiversiteit.

Bij herstructurering van de openbare ruimte in woonwijken wordt de bestaande waarde van het groen van tevoren vastgelegd (vanuit compensatie) samen met de potentiële waarde. Dit ondermeer vanuit de ambitie klimaatdatief te zijn en de biodiversiteit te vergroten.

We moeten zuinig zijn op onze groengebieden. Dit geeft ons flexibiliteit om te anticiperen op de toekomstige impact van de klimaatverandering en een goede buffer te hebben binnen een zich sterk ontwikkelende omgeving.

Investering:

- Stapsgewijze vernieuwing van het groenbestand met een bewustere keuze in soorten.
- Ontwikkelen van kennis en vaststellen werkwijze voor de waardebepaling van groen. Ook de potentiële waarde moet hierin worden meegenomen.
- We houden vast aan onze groene eigendommen en breiden deze waar mogelijk uit.

Bomenkap en aanplant

De hoofdgroenstructuur wordt beschermd. Kap van bomen is hier niet toegestaan ook niet vanuit energietransitie.

De groeiplaats van bomen is altijd optimaal, zodat de boom oud kan worden en waarde kan krijgen in zijn omgeving

De kap van bomen wordt altijd gecompenseerd. Op de eerste plaats ter plekke. Wat er terugkomt is waardevoller dan wat er stond.

Investerings:

- Het maken van optimale boomgroeiplaatsen en volledige compensatie standaard opnemen in een (her)inrichtingsbudget
- Vaststellen van een nieuwe methodiek ten aanzien van kap en compensatie

Grote groengebieden

De groene rand van Ridderkerk is versnipperd maar de waarde vanuit groen is groot. Toch worden er nog steeds per project ad hoc keuzes gemaakt over beheer en inrichting. Vooral inzicht in kansen voor biodiversiteit ontbreekt.

We willen één visie op biodiversiteit van Ridderkerk waarbij alle partijen zijn betrokken (gemeente, Staatsbosbeheer, NRIJ, etc.). Nadruk ligt hierbij op de betekenis van de groene kraag.

Investerings:

- Opstellen Visie Biodiversiteit Ridderkerk
- De Nes als pilotgebied inrichten en in eigen beheer nemen

Hoofdgroenstructuur

De hoofdgroenstructuur is bij uitstek geschikt als aaneengesloten netwerk van ecologische corridors.

De bermen van de dijken en groenblauwe zones in de wijken kunnen fungeren als bijenlinten, grote boomstructuren als nestplaatsen en stepping-stones, inheems bosplantsoen langs hoofdwegen als schuilplaats voor kleine zoogdieren.

Investerings:

- Geleidelijke omvorming van onderbeplanting en bomen naar inheems en gevarieerd met respect voor cultuurhistorie. In de hoofdgroenstructuur beheer extensiveren t.b.v. een aangesloten vogel- en insectenvriendelijk netwerk

Wijken

Het bomenbestand in de wijken staat onder druk. Tegelijkertijd bepalen de bomen in grote mate de identiteit en de leefbaarheid van de wijk. Het is van groot belang de kwaliteit en de kwantiteit van het bomenbestand in de wijken te kunnen garanderen. De bewoners van de groenste gemeente van IJsselmonde verdienen een groene straat.

Grote bomen in een wijk staan maximaal 40 meter uit elkaar, als stepping-stone voor oa. vogels

We willen ruimte bieden aan bewoners en hen stimuleren om met initiatieven te komen

Investerings:

- Toevoegen van goed groeiende bomen waar nu een tekort is aan natuurwaarde en/of belevingswaarde
- Opzetten van een fonds om vergroenende projecten van bewoners uit te voeren
- Uitvoeren van de pilot Het Sonnet. Vorig jaar is er een uitvraag gedaan onder bewoners of er plekken zijn in de openbare ruimte die ze onnodig versteend vinden, in het kader van Steenbreek. Een goede en haalbare suggestie is Het Sonnet. Hiervoor is een ontwerp gemaakt voor het meest extreme en groene scenario inclusief een raming. Dit project kan een mooie link leggen tussen gemeente en bewoners. We laten zien dat Steenbreek ook op eigen terrein goed mogelijk is en kan leiden tot een mooiere en betere buitenruimte.

Kloppend hart

Bedrijventerreinen zijn bij uitstek geschikt om als groene verbinder of groene stepping-stone te fungeren in een stedelijk gebied. Winkelcentra zijn enorm gebaat bij comfort en uitstraling vanuit groen.

Investerings:

- De Gildenweg en de Industrieweg worden opgenomen in de Hoofdgroenstructuur waarbij we inzetten op extensiveren van beheer zodat het aansluit bij de uitgangspunten van de hoofdgroenstructuur.
- Starten van een pilot centrumvergroening met behulp van bijvoorbeeld een vergroeningsfonds.
- Starten van een pilot vergroenen van bedrijfspanden en buitenruimte van bedrijven met behulp van bijvoorbeeld een vergroeningsfonds.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen